له بڵاوكراوەكانی ماڵپەڕی بەهەشت

چۆنێتی

زەكاتی سەرفترەدان

له سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ)

ئامادەكردن و نووسنی :

مامۆستا محمد عبد الرحمن لطيف

وتـارخوێنی مزگەوتـی (شێخ إبراهيم) / كەلار

چاپی چوارەم ١٤٣٥ كۆچی

ماڵپەری بەهەشت

ba8.org

ماڵپەڕێكی ئیسلامی زانستی پەروەردەیی یە و لەپێناو بڵاوكردنەوەی ئەو ئیسلامەیە كە سەلەفی صاڵح - پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) و هاوەڵانی (رضي الله عنهم) لەسەری بوون - وە سەر بە هیچ گرووپ و لایەنێكی حیزبی نیە.

تەفسیری نوور

ماڵپەری بەهەشت

ئەو کتێب و بابەت و لێکۆڵینەوە شەرعیانە بڵاو دەکاتەوە کە دەبنە هۆی:

١. شارەزاکردنی موسوڵمانان و پەروەردەکردنیان لەسەر رێگا ڕاستەکەی ئیسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبێ بە گەڕانەوە بۆ پەیڕەوە رەسەنەکەی ئیسلام،کە بریتی یە لە قورئان و سوننەت،بە تێگەشتنی پێشین وپێشەوایانی ئوممەت.

٢. پاک کردنەوەی بیروباوەڕ و ڕەوشتی موسوڵمانان، لە دیاردەکانی شیرک و کوفر و تاوان.

٣. پاڵاوتن و تەصفیەکردنی ئاینی ئیسلام لە بیدعە و بۆچونە داهێنراوەکان.

٤. وریا کردنەوەی موسوڵمانان لە شوێنەواری خراپی ڕیوایەتە لاواز و هەڵبەستراوەکان.

٥. پتەو کردنی برایەتی یەکی ڕاستەقینە لەسەر بناغە فراوانە جێگیرەکەی ئیسلام و نەهێشتن و کەمکردنەوەی دەمارگیری مەزهەبی و حیزبی.

ئامانجمان:

ئاشناکردنی کۆمەڵگایە لە ئیسلامی ڕەسەن و دروستکردنی تاك و کۆیەتی بۆ تێگەشتن لە سەرچاوەکانی کە بریتین لە قورئانی پیرۆز و سوننەتی صەحیح و ئاشکراکردنی ئەو شتانەی کە نامۆن بە ئیسلام و خراونەتە نێویەوە بە چەندین دەستەواژەی دەنگ و ڕەنگ و نوسراوی لە بوارەکانی بیروباوەڕ و ڕەوشت و ئاکار و پەروەردە و زانست و پزیشکی و گەشەی کۆمەڵایەتی.

خودایە داوات لێ دەکەین دامەزراومان بکەیت ، وتەوفیقمان بدەیت بۆ هەر کار وگوفتارێکی جوان وچاک بەو شێوەیەی کەخۆت لێی ڕازیت.

ستافی ماڵپەڕی بەهەشت

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی :

سوپاس و ستایش بۆ ئەو خوایەی کە زەکاتی سەرفترەی واجب کردووە لەسەر موسڵمانان لە مانگی ڕەمەزانی پیرۆزدا ، وە صەلات و سەلامی خوا لەسەر ئەو پێغەمبەرە خۆشەویستە بێت (ﷺ) کە چۆنێتی سەرفترەدانی بۆ ئوممەتەکەی ڕوون کردووەتەوە بە جوانترین شێواز .

١ ـ حوکمەکەی :

زەکاتی سەرفترە فەرز و واجبە لەبەر ئەو فەرموودەیەی (ابن عمر رضي الله عنه) کە فەرموویەتی : ((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) **فَرَضَ زَكَاةَ الْفِطْرِ** مِنْ رَمَضَانَ عَلَى النَّاسِ ...))[١].

واتە : پێغەمبەری خوا (ﷺ) زەکاتی سەرفترەی مانگی ڕەمەزانی فەرز کرد بە سەر خەڵکیدا ...

---

[١] صحيح مسلم رقم : (٢٢٧٥) و (٢٢٧٩) .

٢ ـ لەسەر کێ واجب دەبێ؟

زەکاتی سەرفترە (واجب) دەبێ لەسەر هەموو بچووك و گەورە و نێرینە و مێینە و ئازاد و بەندەیەك لە موسڵمانان لەبەر فەرموودەکەی (ابن عمر ﷺ) کە فەرموویەتی: ((فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ صَاعَاً مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ ، وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى ، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ))[٢].

واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ) زەکاتی سەرفترەی فەرز کردووە بە بڕی (صاع)ێك لە خورما یان (صاع)ێك لە جۆ لەسەر بەندە و ئازاد و نێر و مێ و بچووك و گەورەی موسوڵمانان.

٣ ـ پیاو لە جیاتی کێ دەیدا؟

موسوڵمان سەرفترە دەدات بۆ خۆی و هەموو ئەوانەی کە نەفەقەیان لە سەرێتی لە بچووك و گەورە و نێر و مێ و ئازاد و بەندە، لەبەر فەرموودەکەی

---

[٢] صحيح البخاري رقم : (١٥٠٣) .

(ابن عمر رضي الله عنه) کە فەرموویەتی : ((أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِصَدَقَةِ الْفِطْرِ عَنِ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَالْحُرِّ وَالْعَبْدِ مِمَّنْ تَمُونُونَ))[٣].

واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمانی بە زەکاتی سەرفترە کردووە لە جیاتی بچووك و گەورە و ئازاد و کۆیلە **لەوانەی نەفەقەی دەدەن** .

٤ ـ بە کێ دەدرێت ؟

سەرفترە تەنها دەدرێت بەو کەسانەی کە شایستەن ، ئەوانیش تەنها بریتین لە هەژار و کەم دەستەکان ، لەبەر فەرموودەکەی (ابن عباس رضي الله عنه) کە فەرموویەتی :

((فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ : طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ ، وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ ...))[٤].

واتە: پێغەمبەری خوا (ﷺ) زەکاتی سەرفترەی فەرز کرد بۆ پاك کردنەوەی ڕۆژووان لە قسەی پڕوپوچ و کرداری خراپ ، وە خواردنیش بێت بۆ فەقیر و هەژاران .

---

[٣] سنن الدارقطني رقم : (٢١٠٠) و (٢١٠٠) وسنن البيهقي رقم : (٧٩٣٢) و (٧٩٣٥) وحسنه الألباني في إرواء الغليل رقم : (٨٣٥) .

[٤] صحيح أبي داود رقم : (١٦٠٩) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (١٨٢٧) .

وە ئەمەش بۆچوونی ڕاستە و ڕاجحە ، (شَيخُ الإسلام ابن تيمية) لە کتێبی (مجموع الفتاوى)دا : (٢٥ / ٧١ - ٧٨) و قوتابی‌یەکەشی (ابن القيم) لە کتێبی (زاد المعاد)دا : (٢ / ٤٤) هەڵیان بژاردووە ، (ابن القيم) فەرموویەتی : (وَكَانَ مِنْ هَدْيِهِ ﷺ **تَخْصِيصُ الْمَسَاكِينِ** بِهَذِهِ الصَّدَقَةِ ...)[٥].

٥ ـ سوننەتێکی پشت لێ هەڵکراو ڕەحمەتی خوا لەو کەسەی زیندووی دەکاتەوە:

وە سوننەتیشە چەند کەسێك تەرخان بکرێت بۆ کۆکردنەوە و پاراستنی سەرفترە و پاشان دابەش کردنی بەسەر هەژاراندا :

(ابن عمر ﷺ) سەرفترەی دەبەخشی بەو کەسانەی وەریان دەگرد ئەوانیش ئەو کارمەندانە بوون کە (ئیمام) دایدەمەزراندن بۆ کۆ کردنەوەی ، ئەوەیش پێش جەژنی ڕەمەزان بە ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ ، ئیمامی (ابن خُزَيمة) : (٤ / ٨٣) لە ڕێگەی (عبد الرزاق)ەوە لە (أيوب)ەوە دەگێڕێتەوە : ((قُلْت مَتَى كَانَ اِبْنُ عُمَرَ يُعْطِي الصَّاعَ ؟ قَالَ : <u>إِذَا قَعَدَ الْعَامِلُ</u> ، قُلْت : مَتَى يَقْعُدُ الْعَامِلُ ؟ قَالَ : قَبْلَ الْفِطْرِ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ))[٦].

---

[٥] بڕوانە : تَمام المِنَّة في التعليق على فقه السنة للألباني ص : (٣٨٧ - ٣٨٨) .

[٦] صحيح ابن خزيمة رقم : (٢٣٩٧) .

واتە : ووتم : کەی (ابن عمر) (**صاع**)ـەکەی دەدا ؟ فەرمووی : کاتێك کە کارمەندەکان دەستیان بە کار بکردبایە ، ووتم : کەی **کارمەندەکان دەستیان بە کار دەکرد** ؟ فەرمووی : پێش جەژن بە ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ .

وە (أبو هُرَيرة رضي الله عنه) **فەرموویەتی** : ((وَكَّلَنِي رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) بِحِفْظِ زَكَاةِ رَمَضَانَ ...))[٧].

واتە : پێغەمبەری خوا (ﷺ) ڕایسپاردم بە پاراستنی زەکاتی سەرفترەی ڕەمەزان .

٦ ـ کاتەکەی :

أ / زەکاتی سەرفترە لە دوای خۆر ئاوابوونی ئێوارەی شەوی جەژن واجب و فەرز دەبێت .

ب / وە باشتر و سوننەت وایە پێش دەرچوونی خەڵکی بۆ نوێژی جەژن ببەخشرێت لەبەر فەرموودەکەی (ابن عمر رضي الله عنه) کە فەرموویەتی : ((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) أَمَرَ بِزَكَاةِ الْفِطْرِ أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلاَةِ))[٨].

---

[٧] صحيح البخاري رقم : (٢٣١١) وانظر فتح الباري : (٣ / ٤٧٤) .

[٨] صحيح البخاري رقم : (١٥٠٣) وصحيح مسلم رقم : (٢٢٨٦) .

ج / بەڵام روخسەت و ڕێگە دراوە بە ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ یان سێ ڕۆژ پێش جەژن بدرێت بەو كارمەندانەی كە هەڵدەسن بە كۆكردنەوەی چونكە (نافع) كە قوتابی (ابن عمر)ە بۆمان دەگێڕێتەوە لە صەحابەوە كە ئەوان ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ پێش جەژن سەرفترەیان دەبەخشی وەك فەرموویەتی : (كَانَ اِبْنُ عُمَرَ

يُعْطِيهَا لِلَّذِينَ يَقْبَلُونَهَا ، وَكَانُوا **يُعْطُونَ قَبْلَ الْفِطْرِ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ**)[٩].

وە لە درێژەی فەرموودەكەی (أبو هُرَيرة)دا (رضي الله عنه) ـ كە پێغەمبەری خوا (ﷺ) ڕایسپارد بە پاراستنی زەكاتی سەرفترەی ڕەمەزان ـ هاتووە كەوا سێ شەو بەدیار ئەو خواردنانەوە بووە و پاسەوانی ئەو شتانەی كردووە ، ئەمەیش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی كە دروستە سێ ڕۆژ پێش جەژن سەرفترە بدرێت بەو كارمەندانەی كە هەڵدەسن بە كۆكردنەوەی .

كەواتە هەر كەسێك لە سێ ڕۆژ زیاتر پێش جەژن سەرفترە بدات ئەوا بە پێچەوانەی صەحابەكانی پێغەمبەرەوە (ﷺ) ڕەفتاری كردووە كە ئەوان لە هەموو كەسێك زاناتر و شارەزاترن بە سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) .

---

[٩] أخرجهُ البخاري (الفتح: ٣ / ٣٧٥) . [*] فائدة : **(لو أخرج زكاة الفطر قبل الثامن والعشرين فإنه لا يصح ولا يُجزئ وعليه أن يعيد دفعها بعد ذلك قضاءً)** هذا ملخص قول الشيخ ابن العثيمين في هذه المسألة ، **بڕوانە كتێبی :** "الشرح الممتع على زاد المستقنع" : (٦ / ١٦٩ ـ ١٧٠) ، **وە كتێبی :** "لقاءات الباب المفتوح" : (حكم تعجيل زكاة الفطر قبل وقتها) .

وه زانایانیش فەرموویانە هەر موسڵمانێك لە پێش (٢٨)ی ڕەمەزان سەرفترە بدات ئەوا دروست نی‌یە و سەرفترەدانی لەسەر نەکەوتووە چونکە لە کاتی خۆیدا نەیداوە(*).

د / وە دروستیش نی‌یە دوا بخرێت بۆ دوای نوێژی جەژن لەبەر فەرموودەکەی (ابن عباس رضي الله عنه) کە فەرموویەتی : ((فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ ، مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلاَةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ ، وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلاَةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ))[١٠].

واتە : ... ، هەر کەسێك پێش نوێژی جەژن بیبەخشێت ئەوا ئەوە زەکاتێکی وەرگیراوە ، وە هەر کەسێك دوای نوێژ بیبەخشێت ئەوا ئەوە صەدەقە و بەخشینێکە لە صەدەقەکان ، واتە: بە سەرفترە حیساب ناکرێت.

٧ ـ حیکمەت لە سەرفترە :

خوای دانا و زانا سەرفترەی فەرز کردووە بۆ پاك کردنەوەی ڕۆژووان لە ووتەی پڕوپوچ و کرداری خراپە ، وە بۆ ئەوەی خواردنێکیش بێت بۆ فەقیر و هەژاران ، بۆ پڕکردنەوەی کەم و کوڕی‌یەکانیان لەو ڕۆژە خۆشەدا ، بە

[١٠] صحيح أبي داود رقم : (١٦٠٩) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (١٨٢٧) .

بەڵگەی فەرموودەکەی (ابن عباس ﷺ) کە فەرموویەتی : ((فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ : طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ ...)) .

٨ ـ چی دەدرێ بۆ زەکاتی سەرفترە ؟

زەکاتی سەرفترە دەبێت تەنها بە خواردن (**طعام**) بدرێت ، لەو جۆرە خواردنانەی کە خەڵکی هەر سەردەمێك دەیخوات ، لەبەر فەرموودەکەی (أبو سعید الخدري ﷺ) کە فەرموویەتی : ((كُنَّا نُخْرِجُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) يَوْمَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ **طَعَامٍ** ، **وَكَانَ طَعَامَنَا** : الشَّعِيرُ وَالزَّبِيبُ وَالأَقِطُ وَالتَّمْرُ))[١١].

واتە : ئێمە لە سەردەمی پێغەمبەری خوادا (ﷺ) لە ڕۆژی جەژندا ـ واتە پێش نوێژی جەژن ـ سەرفترەمان دەدا بە (صاع)ێك لە خواردن (**طعام**) ، وە خواردنمان لەو سەردەمەدا بریتی بوو لە : جۆ و مێووژ و کەشك و خورما .

وە وشەی (**الطعام**) کە لە فەرموودەکەی (أبو سعید الخدري ﷺ)دا هاتووە هەموو شتێکی پێوانە کراو دەگرێتەوە لە خواردن ، وەکو گەنم و ئەو جۆرانەش کە لە پێشدا باس کران لەگەڵ ئـارد و ئاردەوا (سَوِيق)یش ، بە بەڵگەی فەرموودەکەی (ابن عباس ﷺ) کە فەرموویەتی : ((أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) أَنْ تُؤَدَّى زَكَاةَ رَمَضَانَ صَاعَاً مِنْ طَعَامٍ عَنْ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَالْحُرِّ وَالْمَمْلُوكِ ، مَنْ أَدَّى

---

(١١) صحيح البخاري رقم : (١٥١٠) .

سُلْتَاً قُبِلَ مِنْهُ ، وَأَحْسَبَهُ قَالَ : مَنْ أَدَّى دَقِيقَاً قُبِلَ مِنْهُ ، وَمَنْ أَدَّى سَوِيقًا قُبِلَ مِنْهُ))[١٢].

واتە : پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرمانی پێ کردین زەکاتی سەرفترە بدەین بە بڕی (صاع)ێك لە خواردەمەنی بۆ هەر بچووك و گەورە و ئازاد و بەندەیەك ، هەر کەسێ جۆی بێتوێکی بدایە لـێی وەردەگیرا ، وا بزانم فەرمووی : **هەر کەسێ ئاردی بدایە لـێی وەردەگیرا** ، وە هەر کەسێ ئاردەوای بدایە لـێی وەردەگیرا .

وە هەر لە (ابن عباس رضي الله عنه) فەرموویەتی : ((صَدَقَةُ رَمَضَانَ صَاعٌ مِنْ **طَعَامٍ** : مَنْ جَاءَ بِبُرٍ قُبِلَ مِنْهُ ، وَمَنْ جَاءَ بِشَعِيرٍ قُبِلَ مِنْهُ ، وَمَنْ جَاءَ بتمرٍ قُبِلَ مِنْهُ ، وَمَنْ جَاءَ بِسُلْتٍ قُبِلَ مِنْهُ ، وَمَنْ جَاءَ بِزَبِيْبٍ قُبِلَ مِنْهُ ، وَأَحْسَبَهُ قَالَ : وَمَنْ جَاءَ بِسَوِيقٍ قُبِلَ مِنْهُ))[١٣].

بۆیە لەبەر ئەمە ئیمامی (ابن خُزَيمة) کە شافعی مەزهەبە لە ژێر ئەم ناونیشانەدا ئەم فەرموودانەی باس کردووە : (باب إخراج **جميع الأطعمة** في صدقة الفِطْر) واتە: بابەتی دەرهێنانی **هەموو جۆرە خواردەمەنیەك** بۆ زەکاتی سەرفترە .

---

[١٢] سنن الدارقطني رقم : (٢١١٤) .

(١٣) صحيح ابن خزيمة رقم : (٢٢٢٢) .

کەواتە خەڵکی ئەم سەردەمەی ئێستای خۆمان دەبێت بۆ سەرفترە **ئاردی گەنم** یان **برنج** بدەن .

٩ ـ بڕەکەی :

أ ـ لەو فەرموودانەی کە لە پێشەوە هەندێکیمان باس کرد بۆمان دەردەکەوێت لە هەموو جۆرە خواردنێك یەك (صاع) واتە چوار گوێل (مُد) دەدرێت بۆ سەرفترەی هەر نەفەرێك .

ب ـ بەڵام ئەگەر کەسێك سەرفترە بە (گەنم) بدات یان بە (ئاردی گەنم) ئەوا تەنها نیو (صاع) واتە دوو گوێل بە دەستی کەسێك کە دەستی مامناوەند بێت دەدات بۆ سەری هەر نەفەرێك ، چوونکە لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) بەم شێوازە دراوە وەك لە فەرموودەکەی (عروة بن الزبير)دا هاتووە کە فەرموویەتی : ((أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ كَانَتْ تُخْرِجُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) عَنْ أَهْلِهَا ـ الْحُرِّ مِنْهُمْ وَالْمَمْلُوكِ ـ **مُدَّيْنِ مِنْ حِنْطَةٍ** ، أو صَاعٍ مِنْ تَمْرٍ بِالْمُدِّ ، أَوْ بِالصَّاعِ الَّذِي يَقْتَاتُونَ بِهِ))[١٤].

---

[١٤] أخرجه الطحاوي واللفظ له وابن أبي شيبة وأحمد وسنده صحيح على شرط الشيخين ، ولهُ شاهد في صحيح البخاري رقم : (١٥٠٨) وصحيح مسلم رقم : (٢٢٨١) من حديث أبي سعيد الخدري ، ولتحقيق القول في هذه المسألة راجع (تمام المنة ص : (٣٨٦ ـ ٣٨٧) .

واتە : ئەسمائی کچی أبوبکر لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) سەرفترەی دەدا لە جیاتی کەسوکاری ـ لە ئازاد و بەندە ـ **دوو گوێل لە گەنم** ، یان صاعێك (چوار گوێل) لە خورما ، یان صاعێك لەو خواردنانەی کە قوتیان بوو.

وە پێغەمبەری خوا (ﷺ) فەرموویەتی : ((أَدُّوا صَاعاً مِنْ بُرٍّ أَوْ قَمْحٍ بَيْنَ اثْنَيْنِ ، أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ عَنْ كُلِّ حُرٍّ وَعَبْدٍ وَصَغِيرٍ وَكَبِيرٍ))[١٥].

واتە : بڕی (صاع)ێك لە گەنم ببەخشن لە جیاتی دوو کەس ، یان (صاع)ێك لە خورما ، یان (صاع)ێك لە جۆ بۆ هەموو ئازاد و بەندە و بچووك و گەورەیەك .

قال الإمام الألباني ـ رحمهُ الله ـ (فثبت من ذلك أَنَّ الواجب

في صدقة الفطر من القمح نصف صاعٍ ، وهو [مذهب أبو حنيفة] واختيار شيخ الإسلام ابن تيمية كما في "الاختيارات" ص : (٦٠) ، وإليهِ مال ابن القيم في "زاد المعاد" ، وهو الْحق إنْ شاء الله تعالى)[١٦].

---

(١٥) مسند الإمام أحمد رقم : (٢٤٣٨٣) .

(١٦) تمام المِنَّة في التعليق على فقه السنة للألباني ص : (٣٨٧) .

١٠ ـ پارەدان بۆ سەرفترە دروست نییە و دەبێت تەنها خواردن بدرێت نەك پارە :

سەرفترەدان لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) بە خواردن و قوتی ئەو سەردەمە دراوە نەك بە پارە ، وە لە مەزهەبی ئیمامی (شافعي)دا پەیڕەوی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) کراوە تێیدا و دەبێت تەنها خواردن بدرێت بە سەرفترە و پارە نابێت و دروست نییە .

بەڵگە و دەلیل لەسەر ئەمە :

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ : ((كُنَّا نُخْرِجُ إِذْ كَانَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ عَنْ كُلِّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ حُرٍّ أَوْ مَمْلُوكٍ **صَاعاً مِنْ طَعَامٍ أَوْ صَاعاً مِنْ أَقِطٍ أَوْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعاً مِنْ زَبِيبٍ**))[١٧].

ولفظ البخاري : ((كُنَّا **نُعْطِيهَا فِي زَمَانِ النَّبِيِّ** ﷺ صَاعاً مِنْ طَعَامٍ ، أَوْ صَاعاً مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ ، أَوْ صَاعاً مِنْ زَبِيبٍ ...))[١٨].

وقال النووي في ((شرح صحيح مسلم)) : (**وَلَمْ يُجِزْ عَامَّة الْفُقَهَاء إِخْرَاج الْقِيمَة** ، وَأَجَازَهُ أَبُو حَنِيفَة ...)[١٩].

---

[١٧] صحيح البخاري رقم : (١٥٠٨) وصحيح مسلم رقم : (٢٢٨١) واللفظ له .

[١٨] صحيح البخاري رقم : (١٥٠٨) .

[١٩] شرح صحيح مسلم للنووي : (٧ / ٦٠ ـ ٦١) .

وقال في ((الْمجموع)) : (وقال **الشافعي** والأصحاب لا يُجزئُ إخراج القيمة ، وبه قال الجمهور، وجوزها أبو حنيفة)[٢٠].

وقال الإمام مالك : (لا يُعطي غير الطعام)[٢١].

وقيل للإمام أحمد : قومٌ يقولون : فلان كان يأخذ بالقيمة ؟ فقال : يَدَعونَ قول رسول الله (ﷺ) ويقولون قال فلان !!!

قال ابن عمر : ((فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعَاً مِنْ تَمْرٍ ...)) ، وقال تعالى : ﴿ وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ ... ﴾ ، وهؤلاء يردُّون السنن بقال فلان قال فلان !!![٢٢].

وە ئەوانەی کە دەڵێن : ئێمە لە سەرفترەداندا خۆمان تەقلیدی مەزهەبی (أبو حنيفة) دەکەین !!!

لە ڕاستیدا فەتواکەیان (دوو ڕەگە) و مولەفەقە ! چونکە (سەری فەتواکەیان لە مەزهەبی (شافعي)ـەوە وەرگرتووە و (بنە)کەشیان لە مەزهەبی (أبو حنيفة)وە وەرگرتووە !!!

چونکە لە مەزهەبی (شافعي)دا پارەدان دروست نییە و دەبێت (صاعێك = چوار گوێل) گەنم بدرێت بە سەرفترە .

---

[٢٠] المجموع : (٦ / ١١١) .

[٢١] المدونة : (١ / ٣٥٨) .

[٢٢] المغني : (٢ / ٦٦١) .

بەڵام لە مەزهەبی (أبو حنيفة)دا پارەدان دروستە و دەبێت (نیو صاع = دوو گوێـل) گەنم بدرێت بە سەرفترە .

بۆیە ئەوانەی کە دەڵێن ئێمە خۆمان تەقلیدی مەزهەبی (أبو حنيفة) دەکەین لە پارەداندا دەبێت بڵێن پارەی (نیو صاع = دوو گوێـل) گەنم بدرێت بە سەرفترە ! ! ! کە چی دەبینین وا ناڵێن !

وە لە ڕاستیدا مەزهەبی (شافعی) لە پێویست کردنی خواردن و لە بە ناڕەوا زانینی پارەداندا مەزهەبێکی موافیق و گونجاوە لەگەڵ سوننەتی پێغەمبەردا (ﷺ) ، بە بەڵگەی ئەو فەرموودەیەی کە لە سەرەوە باسکرا ، بەڵام بۆ دانی بڕی (صاعێك = چوار گوێـل) گەنم بۆ سەری نەفەرێك لەگەڵ سوننەتدا موافیق و گونجاو نی‌یە !

وە مەزهەبی (أبو حنيفة)یش سەبارەت بە دانی بـڕی (نیو صاع = دوو گوێـل) گەنم بۆ سەری نەفەرێك موافیق و گونجاوە لەگەڵ سوننەتی پێغەمبەردا (ﷺ) ، بە بەڵگەی ئەو فەرموودەیەی کە لە خوارەوە باس دەکرێت ، بەڵام سەبارەت بە ڕەوا زانینی پارەدان لە جیاتی خواردندا لەگەڵ سوننەتدا موافیق و گونجاو نی‌یە !

عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ : ((أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ كَانَتْ تُخْرِجُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) عَنْ أَهْلِهَا ـ الْحُرِّ مِنْهُمْ وَالْمَمْلُوكِ ـ مُدَّيْنِ مِنْ حِنْطَةٍ ، أَو صَاعٍ مِنْ تَمْرٍ بِالْمُدِّ أَوْ بِالصَّاعِ الَّذِي يَقْتَاتُونَ بِهِ))[٢٣].

واتە : ئەسمائی کچی أبو بکر لە سەردەمی پێغەمبەری خوادا (ﷺ) سەرفترەی دەردەکرد لە جیاتی کەسوکاری ـ بە ئازاد و بەندەکانەوە ـ دوو گوێل لە گەنم یان چوار گوێل لە خورما .

جا لێرەدا پێویستە لەسەر موسڵمانان شوێن سوننەتی پێغەمبەر بکەون (ﷺ) و ئەو مەزهەبەش کە موافیق و گونجاوە لەگەڵ سوننەتی پێغەمبەردا (ﷺ) ئەوە هەڵبژێرن ، وە نابێت بە ویست و کەیفی خۆمان تەقلید بکەین و بە پێچەوانەی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) کردار و پەرستن بکەین !!!

بۆیە دروست نی‌یە سەرفترە بە پارە بدرێت ، وە هەر کەسێك پارە بدات ئەوا سەرفترەدانی لەسەر نەکەتووە و قەرزار دەبێت هەتا خواردن دەدات بۆ زەکاتی سەرفترە وەك چۆن لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) سەرفترە بە خواردن دراوە ، وە خوای گەورە دەفەرموێت : ﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ ... ﴿٢١﴾ ﴾ [الأحزاب] .

---

(٢٣) انظر الحاشية رقم : (١٤) .

وە پێغەمبەریش (ﷺ) دەفەرموێــت : ((مَنْ عمِلَ عَمَلاً ليسَ عليهِ أَمرُنا فهو رد))[٢٤].

واتە: هەر کەسێك هەر کردەوەیەك بکات،فەرمانی ئێمەی لەسەر نەبێت ئەوا ڕەد دەکرێتەوە و لێی قەبوڵ ناکرێت .

وە هەروەها صەحابە پایەبەرزەکانی پێغەمبەر (ﷺ) بۆ زەکاتی سەرفترە تەنها خواردنیان دەدا و بەس وەك (أبو سعيد الخدري رضي الله عنه) فەرموویەتی : ((كُنَّا نُعْطِيهَا فِي زَمَانِ النَّبِيِّ ﷺ صَاعاً مِنْ طَعَامٍ ...)) .

وە (حُذَيفة بن اليمان رضي الله عنه) فەرموویەتی : (كُلُّ عبادةٍ لَمْ يتَعَبَّدْها أصحابُ مُحَمَّدٍ (ﷺ) فلا تَعَبَّدوها ، عليكم بالعتيق ، فإنَّ الأول لَمْ يَدَعْ لِلْآخرِ مَقالاً) .

واتە : هەر جۆرە عیبادەت و پەرستنێك ئەصحابەکانی مُحَمَّدٍ (ﷺ) نەیان کردبێت ئەوا ئێوەش مەیکەن ، وە دەست بە ڕێباز و ئاینی پێشینانەوە بگرن ، چونکە ئەوانەی پێشین هیچیان

بۆ دوای خۆیان نەهێشتووە باسیان نەکردبێت .

---

[٢٤] صحيح مسلم رقم : (٤٤٦٨) .

وە ئیمامی (مالك) كە مامۆستای ئیمامی (شافعی) بووە ـ ڕەحمەتی خوایان لێبێت ـ دەفەرموێت: (وما لم يَكُن يومئذٍ ديناً فلا يكونُ اليومَ ديناً) .

واتە : ئەوەی لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) دین نەبووبێت ئەوا ئەمڕۆش نابێت بە دین.

جا سەرفترەدان <u>بە پارە</u> لەسەردەمی پێغەمبەر (ﷺ) و صەحابەدا <u>دین</u> <u>نەبووە</u> بۆیە دوای ئەوانیش <u>نابێت بە دین</u> ، وە ئەگەر سەرفترەدان بە پارە دروست بووایە ئەوا پێغەمبەری خوا (ﷺ) نەیدەشاردەوە و باسی دەكرد و ڕوونی دەكردەوە بۆ ئوممەتەكەی ، چونكە خوای گەورە دەفەرموێت : ﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوۡمِهِۦ <u>لِيُبَيِّنَ لَهُمۡ</u> ﴿٤﴾ ﴾ [إبراهيم] ، وە هەروەها ئەگەر پارەدان دروست بووایە ئەوا صەحابە كاریان پێدەكرد و بۆمانیان دەگێڕایەوە، بەڵام **<u>هیچ صەحابیەك بە پارە سەرفترەی نەداوە و باسیشی نەكردووە</u>** **هەر** وەك چۆن لەو فەرموودانەی كە لە پێشدا باس كران ئەم ڕاستیەمان بۆ دەردەكەوێت.

وە ئەگەر كەسێكی ـ پابەندنەبوو بە سوننەتی پێغەمبەرەوە (ﷺ) ـ بڵێت : ڕاستە لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) خواردن دراوە نەك پارە ، بەڵام ئێستا پارە باشترە بۆ هەژارەكان !!!

ئەوا لە وەڵامیدا دەڵێین :

سەرەتا بزانە کە (زەکاتی سەرفترە)دان عیبادەتە ، وە عیبادەتیش دەبێت بە پێی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) و کرداری صەحابەکان بکرێت بۆ ئەوەی خوای گەورە قەبوڵی بکات نەك بە پێی هەواو ئارەزووی خەڵك و بۆچوونی هەندێك لە زانایان کە پێچەوانەی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) و کرداری هەموو صەحابەکانە.

ئەنجا : ئایە لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) فەقیر و هەژار زۆر تر نەبووە و ئەوانیش پێویستیان بە پارە نەبووە ؟؟!!

ئەی باشە پارە بۆ ئەوان باشتر نەبوو لە خواردن ؟ بۆ ئەوەی بتوانن بە ویست و کەیفی خۆیان پێداوستیەکانیان دابین بکەن بەو پارەیە ؟؟ بەڵام صەحابە پابەندی سوننەت بوون و مەصلەحەت چی و شوێن کەوتەی بۆچوون و هەواو ئارەزووی کەس نەبوون .

وە ڕەحمەتی خوا لە زانایان بێت بە ڕاستی ئەوان بۆ خوا صوڵحاوبوون و ئەوان بە ڕاستی شوێنکەوتەی سوننەتی پێغەمبەر بوون (ﷺ) بۆیە دەبینین فەرمان بە موسڵمانان دەکەن کەوا شوێن سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) بکەون و تەقلیدی هیچ زانایەك نەکرێت ئەگەر پێچەوانەی سوننەت بوو .

هەردوو ئیمامی (شافعي) و (أبو حنيفة)**یش فەرموویانە** : (إذا صَحَّ الحديثُ فهو مذهبي) .

وە ئیمامی (أبو حنيفة) **فەرموویەتی** : (إذا قلتُ قولاً يُخالفُ كتاب الله تعالى وخبر الرسول (ﷺ) ، فاتركوا قولي) .

وە ئیمامی (شافعي)**ش فەرموویەتی** : (كلُّ ما قلتُ فكان عن النبي (ﷺ) خلاف قولي مما يصح ، **فحديث النبي أولى فلا تقلدوني**) .

وە ئیمامی (أحمد) **فەرموویەتی** : (لا تقلدني ولا تقل مالكاً ولا الشافعي ... **وخُذْ من حيث أخذوا**) .

وە هەروەها ئیمامی (شافعي) **فەرموویەتی** : (أجمع المسلمون على أنَّ من استبان له سنة عن رسول الله (ﷺ) **لَمْ يحل لهُ أنْ يدعها لقول أحد**) .

واتە : موسڵمانان یەك دەنگن لەسەر ئەوەی هەر كەسێك سوننەتێكی بۆ ڕوون بویەوە لە پێغەمبەری خواوە (ﷺ) ئەوا حەڵاڵ نییە بۆی وازی لێبێنێت لەبەر قسەی هیچ كەسێك .

*** تێبینییەك : كەسانێك هەن كاتێك كە ئەم باسەیان بۆ ڕووندەبێتەوە دەڵێن : (ئێستا لەم سەردەمەدا لە سەرفترەداندا پارە بۆ فەقیر باشترە لە خواردن تاوەكو بتوانێت بەو بڕە پارەیە هەندێك پێداویستی تر جگە لە خواردن بۆ خێزانەكەی دابین بكات) !**

لە وەڵامی ئەو كەسانەدا دەڵێم :

ئێمە دەبێت پابەندبین بە شەرعەوە نەك بە ڕاوبۆچوونی خەڵك ، ئەنجا ئەگەر ئەو کەسانە هەندە دڵسۆز و بە بەزەیین بەرامبەر بە فەقیر با خواردنیان بدەنێ لە بری سەرفترەدا وەك لە شەرعدا دیاریکراوە وە با لەگەڵ ئەوەیشدا هەندێك پارەیان بدەنێ وەك خێر و صەدەقە و یارمەتیدان .

کورتەی ئەم بابەتەی کۆتایی ئەوەیە :

سەرفترە نابێت بە پارە بدرێت و دروست نییە ، چونکە لە سەردەمی پێغەمبەردا (ﷺ) خواردن دراوە بە سەرفترە نەك پارە ، "وخير الهدي هَدي مُحمَّدٍ ﷺ " ...

بیرخستنەوەیەك :

موسڵمانان زیاتر لەم خاڵانەی خوارەوەدا پێچەوانەی سوننەتی پێغەمبەر (ﷺ) دەکەن لە سەرفترەداندا :

١ ـ پارەدان لە جیاتی خواردن !

٢ ـ پێش خستنی سەرفترەدان زیاتر لە ڕۆژێك یان دوو ڕۆژ یان سێ ڕۆژ پێش جەژن ! یان دوا خستنی بۆ دوای جەژن !

٣ ـ تایبەت کردنی سەرفترەدان بە شێخ و مەلا و فەقێ ! چونکە سەرفترە تەنها حەقی هەژارەکانە و بەس ، وە تایبەت نییە بە شێخ و مەلاوە .

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته ..